

Vi har bygd opp det vi tapte

Taler

Einar Gerhardsen

Dato

1 januar 1950

Sted

NRK radio

Omstendigheter

Nyttårstale

- 1 Ved forrige årsskifte var tankene våre først og fremst opptatt av sikkerhets- og forsvarsproblemene. Vi hadde en sterk følelse av at vår fred og vår frihet var i fare. Med tilslutning av et praktisk talt enstemmig folk lyktes det for oss i første del av 1949 å løse sikkerhetsproblemene våre i et samarbeid med de vestlige
- 5 demokratier. Etter at A-pakten var brakt i havn, fikk vi den avspenning som verden hadde lengtet etter. I dag føler vi oss tryggere. Vi er ikke lenger fylt av den samme redsel som for ett år siden. Men la oss nå ikke tro at papiret som A-pakten er skrevet på, i seg selv gir noen sikkerhet. Det er den militære organisasjon som A-pakten forutsetter, som skal gi oss freden og sikkerheten.
- 10 Arbeidet med den er bare så vidt begynt.

- Norge er et lite og et særlig utsatt land. I et samarbeid der store og rikere land er med, vil Norge motta mer enn det selv kan yte. Men vi er forpliktet til - og vi ønsker vel også selv - å yte vår del i et felles forsvar. Vi må sette inn det som er
- 15 nødvendig, for å få fullført gjenreisningen av det norske forsvaret, og for å holde det oppe. Det blir en tung bær å bære fram. Dobbelt tung i en tid da vi har så mange andre uløste oppgaver.

- Den 11. januar trer det nyvalgte Stortinget sammen, og med det begynner den
- 20 andre 4-års perioden etter krigen. Den første etterkrigsperioden var preget av arbeidet med omstillingen av vårt samfunn fra krig til fred. Den perioden vi nå går inn i, vil bli preget av arbeidet med omstillingen fra etterkrigs- og krisetid til mer ordinære arbeids- og samfunnsforhold. I den 4-årsperioden vi har bak oss, har vi gjort unna det grøveste av gjenreisingsarbeidet. På de fleste områder har vi
- 25 bygd opp det vi tapte under krigen. Om det står noe tilbake på enkelte områder, så har vi nådd så langt på andre områder at vi totalt ligger over førkrignivået. Det går klart fram av produksjonsutviklingen. Nå er produksjonen betydelig

30 større enn før krigen. Setter vi det samlede produksjonsvolum i 1938 til 100, var det i 1945 nede i 81, mens det i 1949 er kommet opp i 126 - altså en ganske betydelig framgang på fire år, og en pen øking i forhold til 1938. Når en har nådd et slikt resultat, skyldes det at gjenreisningen har hatt første prioritet, og at forbruket av den grunn er holdt nede. Det har derfor vært nødvendig like til det siste år å opprettholde rasjoneringsen av mange forbruksvarer. Nå er de fleste
35 rasjoneringsen avviklet. Av matvarer må vi regne med ennå i lang tid å ha rasjoneringsen av kaffe og sukker. Også for tekstilvarenes vedkommende vil det være nødvendig å opprettholde rasjoneringsen. Ellers går det mot mer normale forhold når det gjelder forsyningene.

40 Omstillingen fra krig til fred har kanskje tatt lengre tid enn mange hadde regnet med, men den har vel på den andre siden gått lettere enn vi trodde. Så står vi foran omstillingen fra krisetid til mer ordinære forhold. Det kan også komme til å bli en langvarig og slett ikke smertefri prosess. Det vil ellers avhenge mye av oss selv.

45 De største omstillingsvansker vil vi nok møte i arbeidslivet og i næringslivet. Inntil nå har alt kunnet selges, også om det var dårlig og dyrt. I denne varemangelens tid er det satt i gang krisepreget produksjon, surrogatproduksjon, kan en gjerne kalle den. Etter hvert som det blir bedre tilgang på varer både fra
50 innland og utland, må den produksjon som ikke har noen berettigelse under normale forhold, og som ikke kan hevde seg i konkurranse, avvikle. Det er ingen grunn til å gråte over en slik utvikling. Det er bare tegn på at forholdene normaliseres.

55 Fra mange hold sies det at vi nå står overfor nye og store vansker som det skal bli hardt å komme igjennom. Jeg tror ikke vi skal overvurdere vanskene. Vi har fem krigsår bak oss. De var harde og tunge for oss alle, men vi kom da gjennom dem òg. Den omstillingsprosessen vi nå må gjennom, vil nok også stille krav til oss, men slett ingen urimelige krav. Det vil kreves av oss at vi bruker sunt vett, når vi
60 skal vurdere anvendelsen av de ressurser vi rår over, og det vil kreves at vi gjør godt og samvittighetsfullt arbeid hver på vår plass. Det er det hele.

Kilde

Olaf Solumsmoen og Olav Larssen (red.): Med Einar Gerhardsen gjennom 20 år. Oslo 1967, s. 81-82

65

Emner

Nyttårstale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/vi-har-bygd-opp-det-vi-tapte>

70

75

80

85

90

95

100

105